

CULTURA ESPECTACLES

'Cars', de Pixar, no es dobla al català

Mascarell i els exhibidors, optimistes pel desbloqueig de les 'majors' en el doblatge

Els dijous tornaran a ser festa a Perpinyà

El dia 21 s'inicia el 17è Festival Internacional de Música i Arts de Carrer al cor de la vila

Marta Pasqual revalora en una tesi la intervenció de Joan Sales en la revisió i sovint, la reescriptura, de les obres d'Aurora Bertrana, Rodoreda o Pedrolo

L'editor impenitent

Eva Vázquez
GIRONA

La fama, si arriba, sempre és de l'escriptor, però el treball a vegades és compartit per una altra mà invisible, pacient, tossuda i, en alguns casos, també odiada. És sabut que Mercè Rodoreda, tan altiva, va acceptar incorporar als seus textos la majoria de correccions que li havia proposat el seu company Armand Obiols, mentre que Manuel de Pedrolo s'obstinava a preservar els seus de qualsevol ingerència externa. Joan Sales (Barcelona, 1912-1983) va haver de batallar amb tots dos des de la seva empresa del Club Editor, on van veure la llum algunes de les millors obres de la literatura catalana contemporània corregides, replantejades i fins i tot reelaborades per aquest obstinat *reescriptor*.

La investigadora Marta Pasqual (Llagostera, 1983) va començar a sentir-se intrigada per la mediació obscura, sovint ingrata i sobretot desconeguda de Sales l'any 2005, mentre estudiava els quatre mecanoscrits de la novel·la *Entre dos silencis* (1958), d'Aurora Bertrana, que es conserven a la biblioteca de la Universitat de Girona (UdG). A l'estudiosa va sorprendre-la descobrir, entre els esborranys, un text escrit en llengua castellana i amb un altre títol, *La aldea sin hombres*, però més encara va desconcertar-la constatar

Marta Pasqual va defensar la seva tesi doctoral el 29 de juny passat a la Universitat de Girona ■ JORDI SOLER

que la versió catalana era obra de Joan Sales encara que enlloc no hi constava el nom. L'omissió era encara més estranya pel fet que Sales no s'havia limitat a fer una simple tra-

Sales entenia el paper de l'editor en el sentit anglès, com un lector crític dels seus autors

ducció de l'original castellà de Bertrana, sinó que havia realitzat una completa operació de reescriptura, intervenint no només en qüestions estilístiques, sinó també en la disposició textual, reduint o directament suprimint determinats paràgrafs, o incloent-hi capítols nous, fins a arribar a la gosadia de canviar el títol i la dedicatòria i tot. Bertrana no l'hi va perdonar mai, i a les seves memòries, es refereix a Sales com aquell "modificador impenitent de textos aliens", aquell "intervencionista patològic". Al contrari, Marta Pasqual veu en el zel de

Sales una autèntica dimensió creativa que no fa sinó engrandir la seva figura de "patriota", assegura, "un soldat de la literatura" que entenia l'edició com una croada per guanyar lectors a favor de la literatura catalana.

Creativitat i subversió en les reescriptures de Joan Sales, la tesi doctoral que va defensar el juny passat a la UdG, reivindicava un autor molt més divers i complex del que ha sancionat el cànon únicament com l'autor d'una sola novel·la, encara que prodigiosa, *Incerta glòria*, i com l'editor d'alguns dels escriptors més rellevants de

la cultura contemporània, des de la mateixa Bertrana fins a Mercè Rodoreda, Llorenç Villalonga, Blai Bonet, Joaquim Amat-Piniella o Manuel de Pedrolo. Per la investigadora gironina, que ha tingut accés a la correspondència inèdita que Sales va mantenir amb l'escriptor Lluís Ferran de Pol i amb el seu soci a Club Editor fins al 1966, Xavier Benguerel, el seu paper encaixa més amb el món anglosaxó, on es distingeix entre l'editor i el *publisher*, és a dir, entre un lector crític i un mer impressor. "Avui dia l'únic que s'hi assemblaria seria Jaume Vallcorba", afirma

Pasqual, que cita una carta enviada a Ferran de Pol l'any 1971: "La fórmula que crec ideal seria: l'editor proposa i l'autor disposa, sempre i quan, naturalment, aquell proposi coses raonables i aquest sàpiga disposar raonablement el que convé." En la pràctica, Sales era bastant més exigent del que deixa entreveure aquest pacte de col·laboració, cosa que va guanyar-li la fama intervencionista que ja havia irritat Bertrana i que Pedrolo no toleraria. "(...) reaccions furibundes i quasi agressives d'en Pedrolo enfront de les meves insinuacions sobre possibles esporgades amb vistes a fer potable una novel·la seva (la menys indigesta de les 37 d'inèdites que em vaig empassar, tractant de trobar-ne una que es deixés llegir sense una migranya excessiva)", escriu a Ferran de Pol en un to exasperat i quasi venjatiu. L'autor ideal, segons confessió del mateix Sales, era Rodoreda, "que escolta molt atentament les objeccions que se li fan i es pren un temps per meditar-les"; Llorenç Villalonga, també era un escriptor agraït pels suggeriments del seu editor, explica Marta Pasqual, que rebutja qualsevol sospita de supèrbia recordant que Sales era així de primmirat no només amb els textos dels altres, sinó encara més amb els propis: "*Incerta glòria* la va estar reescribant fins al dia de la seva mort". ■